

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תש"ע

פרשת ויצא

א. ספורנו עם פירוש הרב י. קופרמן .

פרק כט' פסוקים יד', יז': (יד) אף עצמי ובשרי אתה. אף על פי שתוכל להתפרנס בלעדך במלאכת המרעה או בזולתה¹⁸, מכל מקום "אתה עצמי ובשרי" וראוי שתשב בביתך¹⁹. וישב עמו. בעבודתו לרעות צאנו כמו "שבה עמדי"²⁰ (פסוק יט). "ויואל משה לשבת את האיש"²¹ (שמות ב. כא), לפיכך אמר לו אחר כך "ועבדתני חנם"²² (פסוק טו).

18. כפי שהבין לכן מ"כל הדברים" (פסוק יג) ששמע מיעקב. 19. כלומר שתגור בביתי ולא במקום אחר שם תוכל לעבוד ולהתפרנס. 20. שבעקבותיו חידוש רבינו ש"ש"ב ע"ס "לעבוד אצל". 21. שבעקבותיו (שם ג, א) "ומשה היה רועה את צאן יתרו". וכן רבינו שם ד"ה לשבת את האיש: לרעות את צאנו. צריך עיון כיצד יפרש רבינו "וישבת עמו ימים אחדים" (להלן כז, מד). דוקא לפי פירוש רבינו בפסוק יג (שלא בא אליו לצורך פרנסה). 22. שאם לא כן, עבודה (לעומת ישיבה-מגורים) מאן דכר שמה?! (והשוה רמב"ן: לא ספר הכתוב שהיה יעקב עובד אותו).

23. מקורו בפירוש כל פסוק זה בדברי הרשב"ם.

(יז) יפת תאר²³. יפת התמונה, מענין "ובמחוגה יתארהו" (ישעיהו מד, יג). ויפת מראה. בצבע העור, שהיה צח ואדם, כי אמנם הצבע הוא משג לחוש הראות.

שאלות

1. מה בדיוק הציג לבן יצחק בתחילת דבריו וצל סמך מה הוא צוה זאת?
2. מה בדיוק צוה יצחק במציאות?
3. איך אמר כן היתה ההתחשבות עבור השניה:
א. בתור איש משפחה.
ב. עבור עבודה.
ג. תמורת מוהר לבנות.
4. מה הפציה של פרשנו הפסוק 'וי' ומה מצנהו?

* * *

ב. אור החיים.

פרק כט' פסוק יד': (יד) ויאמר לו וגו' אף עצמי וגו'. פרוש עצמו ואינו עצמו כי השכיל שאינו מבחינתו שלא תדמה בבחינה כי לבן חשך ולא אור, ולזה דבק באומרו אף עצמי למעט. ואולי שדיק בחינות שפקם ודמה אליו שהם עצם ובשר לא הנפש:

2/11

ו י צ א

ו י צ ב עמו חדש וגו'. האריך לו זמן אולי יתגלה במשך הזמן קניניו, וכשראה כי אין תקנת ממון בדרך הנהגתו עמו. עוד לפי שנתן עיניו בו לעבדו העלים עין ממנו שלשים יום ועבדו בהם חנם ואחר כך התנה עמו לטעם אשר אבאר בדרךיו. עוד נתפון לבחן אותו הניצלים בדרךכו, ותמצא כי מיום שנכנס אצלו העבירו, וכן הוא אומר ועבדהני חנם הא למדת שפכר עבדו וראהו כי הוא איש מצליח:

ז י ד זכון להשיב על מה שנתפון להודיעו כי איש חכם הוא ואמר לו אף עצמי פרוש מעוט ממה שהוא על דרך אומנם ז"ל (וב"ב ק"י) רב הפנים דומים, וכל דומה לא ישנה לנדמה בכל חלקיו מבלי השארות חלק אחר. ולמה שפרשתי בפסוק (כ"ז מ"ג) ברת לך אל לכן וגו' כי הוא נעמד להצילו מירי עשו. ומן הסתם ספר יעקב הדברים ללכן, לזה השיב שכן יעשה שהוא עצמו ובשרו וקמו (איוב י"ד כ"ב) שאף בשרו עליו יכאב, כמו כן על יעקב (ל"ב ט') אם יבא עשו והקהו נפשו תאבל, ואמר אף למעט שלא יסתכן עליו:

אאלות

1. מה הקושי האפשרי עליו צומח? כרשננו קטע הראשון ומהי תשובתו לכך?
2. קטע השני מסביר כרשננו את הצנין בקירבה נפשית-רוחנית, איך זה פוצל ומה האמור המצוטט מן האמרא בא להוסיף?
3. מנין לו שלכן לא התכוון להאן אמר על יעקב אמ יבוא לידי סכסוק עם ציון?
4. כרשננו מסביר את השמות de חודש בצצט מה הכל הוא לומד מכאן?

* * *

ג. המשתדל. [טו] אלי תבוא: באהלי. כי שכור שכרתיך: תחילת הנחת שורש שכר כשהמקבל השכר הוא עצמו עובד עבודה למי ששכרו, ואח"כ הושאל כשהמקבל השכר אינו עושה העבודה בידו אלא נותן לשוכר בהמתו או דבר אחר שברשותו על מנת שהשוכר יהיה נהנה מהבהמה או מהדבר ההוא, על דרך ושכר הבהמה איננה (זכריה ח' י') וימצא אניה ויתן שכרה (יונה א' ג'), בתער השכירה (ישעיה ז' כ'), וכן בלשון חכמים שוכר בית וזולת זה, וכן כאן יעקב היה באופן מה ברשות רחל, כי רוב דירתו היה אצלה, והיא בשכר הדודאים שקיבלה נתנה יעקב ללאה. שכרתיך: לקחתך בשכר.

אאלות

1. מה מוסיף כרשננו קטע הראשון?
2. כרשננו מסביר באריכות את צנין השכירות, למה זה חשוב לו להדגיש כאן?
3. בצצט מה בדיוק היתה כאן הציסקה, בין מי למי והיכן יעקב בצצט הנה?
4. קטע האחרון מדגיש כרשננו את צנין האקיוחה, בצצט מה הוא מוסיף?

* * *

ד. מדרשי תורה להקדוש ר' אנשלמה האשתורקי היד. פרק ל' פסוק כה': יודי כאשר ילדה רחל את יוסף, או רצה ונתעורר ללכת, כי קודם שהיה לה בן היה בוש לבקש להוציאה ולרחקה מבית אביה, כי במה תטייל ובמה תעביר ומנה, והלא לאה מקנאה לה, אבל כשילדה מצא מקום לבקש שישלחנו עם ביתו ועם כל אשר לו, כי רחל חשומה בכך גילה:

אאלות

1. לכאורה מה הקושי המצריק ביאור?
2. איך הולדת הבן מאפשרת התרחקות מבית אביה?
3. מה בדיוק פירושו: "רחל תשומת בכך לילה"?

* * *

ה. רש"ר הירש. (כה) אל מקומי ולא רצוי. יתרו אומר (במדבר י, ל): "אל ארצו ואל מולדתי אלך"; ואכן, מבחינה מקומית, רק זה הביטוי הנכון; אין אדם יכול להימצא במקום מגוריו, אלא אם כן הוא שרוי בארצו. אך שונה היה הדבר עם יעקב; היה לו מקום מגורים, אך לא היתה לו ארץ. הארץ היתה רק יעודה,

3/...

ו י צ א

היא היתה ארץ העתיד. משום כך, כנראה, הוא אומר:
"ולארצי" — לא: "אל ארצי". הארץ, כמות שהיא היום,
איננה מושכת אותו, ועם שובו אין הוא קרוב אליה
יותר מאשר בהיותו בארם. ואולם בבגותו את ביתו
במקום מולדתו, הוא יחיה למען ארץ עתידו. הוא
יגדל את משפחתו במקום, העתיד להיות ארץ מולדת
נכדיו.

עאלות

1. האם כפ"ל י' קו"ש בפסוקנו ואם כן מהו?
2. מה היתה הפציה של יצקב לפי פרשנו?
3. למה לא היתה לו "ארץ" היא הוא נולד בארץ ישראל, ויצא בצל כורחו לעלות ואתה חוזר לארצו?
4. מה רוצה פרשנו ללמדנו - אמנם באופן עקיף - בדבריו כאן?
5. למה זאת תהיה מולדת רק לנכדיו ולא לפני כן?
6. מה הרציון המסתתר כאן?

* * *

ו. הכתב והקבלה.

פרק ל' פסוק כו' :

הנשים כבר נתנסו לו והיו צציתו, והזנים זניו היו, ומה לו לשאול מלבן לתנס לו, ואם הוא לקיחת רשות לצד, הרי כבר הקדים לפניו צדך מוסר שלחני וחלכה, ועוד אם רק נתינת הנשים מצע, מה זה אמר לו לבן נקצה שכרך, והוא אינו שואל רק נשיו, לכן כי הראש שיעקב מצע מלבן הכדוניא לצנותיו, וטעם תנה את נשי כנו עם נשי, ר"ל שיכניס עמהם הכדוניא. ולי מלח תנה הוא מלשון: הכסף נתון לך שהוא לשון דוקן, משורה ומתנה, והוא כלן המהר להצמולות והמתנות הכסוגות, ורגיל, מאל צלשון נתינת הכנוי צמקוס יה"ג שאליו נתינתו (צעשענקע מייני סרויען), דומה לזה, אמרו (כתובות כ"ג) צמותים חנו לאנשים, דלכצא וניכסא וניחוצ לה מידי כי סיכי דקפלי עלה וחתו נסבי לה: עבדתי אהך בהן. שז על נשי לא על ילדי (ראציע), ויתכן ששז גם על זני, כי צלחת עצד חותו למען יהיה לו זנים והם התכלית אשר צעצורם עבודתו (רלצ"ג): ידעת את עבדתי. כלומר לפי ערך העבודה שהיתה צלמונה וצלצ שלם, כן מן הראוי שיהיה נתינתו צמקוס ומתן לצמותיך צלמונה וצלצ שלם (רא"ש):

עאלות

1. כמה עאלות שאף פרשנו בתחילת דבריו, התוכף למנותן ולהסבירן?
2. מהי בדיוק תשובת הרא"ש שפרשנו מביא כאן?
3. איך בתשובה זו הוא צונה על כל העאלות שכתב בתחילתו?
4. מה עמד יצקב את לבן ומה ההבדל אם זה הנשיא או הילדי?
5. מה מוסיף פרשנו בקטע האחרון באמרו: "באמנה ובאם שלם"?

* * *